Saammaateqatigiinnissamut isumalioqatigiissitaq qanoq kinguneqarpa? Ullumikkut inuit qanoq isumaqarfigivaat? Kalaallit Nunaata nunasiaataajunnaarnissamut periusissanut qanoq attuumassuteqarpa?

Oktoberi Novembarillu qaammataanni 2021 Nuummiinninni apeqqutit tamakku kalaallinut apeqqutigivakka. Paasivara inuit amerlanerit suliap ingerlanera isumaqatigingaluarlungu, neriuutigineqartutut angusaqarfiusimanngilaq.

2014-miit 2017 tungaanut Saammaateqatigiinnissamut isumalioqatigiissitaq ingerlanneqarpoq. Ataatsimiititaq tallimat missaani ilaasortaqarnikuuvoq piffissalli ingerlanerani ilaasortat allanngortarlutik. Ammasumik 33-riarluni ataatsimiititsivoq 850 missaannit peqataaffigineqartunik. Nalunaarusiaq 2017-meersumi innersuussutit arfineq marluk ilanngunneqarput. Taamaakkaluartoq aaqqissuussamik nanginneqarnikuunngillat, innersuussutillu aqutsinikkut atuutinneqalernikuunatik.

Isumalioqatigiissitap siunertarivaa Kalaallit “nunasiaataajunnaarnissamut periareersassallugit”. Nunasiaataajunnaarnissamut periaarersarneq ingerlanneqartarpoq inuiaat eqqarsartarneri allanngorsassallugit, nunasiaatillit pingaarnertut inissisimajunnaartinniarlugit nunasiatullu kultur peerniarlugu. Taamaasiornikkut nammineq kultur namminerlu pisinnaanermut imminnut tatigiartuaalernissaat siunertaalluni. Imaalluarsinnaasoq isumaq tamanna kalaallinut erseqqarippallaarsimanngittoq, nassuarluarneqarsimannginnami. Kinguneriva Isumalioqatigiissitap suna siunertarineranut nangaaneq inuillu qanoq suliami nammineq akuussanerlutik. Akerlianik assersuusiussagaanni, Canadian Truth and Reconciliation Commission atuarfeqarfinni aqutseriaaseq ukkatarivaa, akilinermiunut nunaqavissunut nuunnikunullu erseqqissumik paasinarnersumik ingerlallanneqarluni.

Aallaqqaataaniilli Isumalioqatigiissitani ilaasortat isumaat assingiinngereerput, Suliakkiissutip suna siunertarineraa erseqqinngimmat. Qallunaat Ministeriunerat nalunaarpoq suliap ingerlanneqarnerani Danmark peqataassanngitsoq, tamannalu kalaallini siunertap kisermaassillutik piviusunngornissaanut nangaatitsivoq. Aningaasanik missingersornerit annikingaarmata Isumalioqatigiissitap najungaqarfiit tamakkerlugit tikissinnaanngilai, uppernarsaatinillu katersisinnaanatik, kinguneriva annertunerusumik angusaqannginnerat.

Kalaallit Nunaanni politikkikkut pisut aamma suliap ingerlanneqarneranut akornusiipput. Siulittaasup (Aleqa Hammond) Isumalioqatigiissitaq aallartippaa tunniusimaffigilluarlungulu, sivittunngittorli nutaamik Siulittaasutaarpoq (Kim Kielsen). Kielsen suliamut tapersiinngilaq. Saniatigullu politikkerit arlallit Aleqa Hammond tapersiinngereersut, allanittaaq peqquteqartunik suliaq tapersinngilaat. Tusagassiutitiguttaaq Isumalioqatigiisitaq pitsaanngitsuunerusunik saqqummiunneqakkajunnerusarluni.

Ullumikkut Isumasioqatigiisitap nalunaarusiaa eqqaaneqarpiartanngilaq, eqqaassanngikkaanni – assersuutigalungu Inatsit tunngaviussaq pillugu Isumalioqatigiissitat, the Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit imaluunniit Inatsisartuni. Nalunaarusiuami siunnersuutigineqarpoq ammasumik, siumoortumik Kalaallit Nunaanni akuersaarneq atuutinneqalissasoq. Kisiannili aatsitassarsiorneq oqallisaalikuttormat siunnersuutit eqqaaneqanngillalluunniit, naak aattaat tulluarneruleraluartut. Isumasioqatigiisitaq akissaajaatitut isornartorsiorneqartarpoq, allanik pingaarnersiuinissaq ujartorneqarluni. Tamanna Eva-Luusi Marcussen-Mølgaard allaaserisamini "imminut eqquuttussatut" oqaatigivaa. Siunnersuutit atuutilinnginneqarnerattaaq tunngavittut atorneqarluni.

Isumasioqatigiisstaq pillugu isumaqarpunga "periarfissatsialak arajutsisaq". Nunasiaataaneq qaangerniartillugu Saammaasseqartigtiinneq pingaaruteqarmat. Kisiannili Kalaallit Nunaanni Isumasioqatigiit killilimmik naammassisaqarput, aporfiit taakkartorneqartut peqqutaallutik.

Saammaasseqatigiinnissamut Isumalioqatigiisitami misilittakkat Sápmi-nik (Saami nuunaat Norge-mi, Sverige aamma Finland-imiittut) atorluarneqakuttoorsinnaapput. Isumasioqatigiittussammi Kalaallit Nunaanni suliamut akornutaanikut pinngittoortissinnaassuai.

2014-2017 Saammaasseqatigiinnissamut Isumasioqatigiit nunasiaataajunnaarnissamut periuseq siulliinnaavoq. Kalaallit Nunaat Danmark isumaqatiginiartuaannarpaa Naalagaaffimmiit akisussaaffiit tingoorarniarlugit. Tunngaviusumik inatsisissat namminersulivinnissamut allaqqitassiaatigivai. Imaalluarsinnnaasoq Saammaasseqatigiinnissamik Isumasioqatigiit pilersinneqaqqikkumaarttut, tamatumuuna

Danmark peqataatillugu. Imaalluarsinnaasortaaq suliamik aallartitsisoqartoq “imminut nunasiaatigineq” Nuumminngaanniit pilersoq, Inughuit Tunumiullu aqunneqarnerat paasiniassallugu. Akilinermi, Afrika-milu misilittagaat erserpoq saammaasseqatigiinneq ukiualuni anguneqarsinnaanngittoq, kisiannili kinguaariit ingerlaneranni anguneqartarluni.

—

Nittartagarput takuuk

—

Nutserisoq: René Sivertsen